

4. Discussie Bazelmans

SPI: Ja. Ik kom zo nog wel even te spreken over hoe de relatie dan nu is. Ik wil even naar het jaar 2007, dat is het jaar van de molen. Toen kwam je oog in oog te staan met ene Jos Bazelmans. Wie was hij en wat wilde die?

SP2: Ja, ik kende hem niet, alleen van naam want hij kwam uit de archeologie en er was net een fusie geweest van de archeologische dienst, zeg maar. Ik ben even de naam precies kwijt maar met wat nu de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed is geworden. Maar hij zat in de directie en hij was ook degene die de molendeskundigen aan zou sturen. En zij hielden toen elk jaar een inhoudelijk congres en dat zou dat jaar over molens gaan. Nou, dat vonden wij hartstikke leuk natuurlijk en een beetje een eer ook wel. Het was in de schouwburg in Den Haag. En ik had er een week ervoor al iets opgevangen maar de dag zelf toen kwam één van de toenmalige molendeskundigen, Gert van Reeuwijk, naar me toe vooral en die zei: “Leo, niet schrikken wat er gaat gebeuren want Jos Bazelmans gaat een stevig relationeel verhaal houden.”. Nou, en ik werd ook voorgesteld aan hem en achteraf dan denk je van: ja. Men voelt al een beetje je moet het van tevoren een beetje masseren. Nou en Jos hield daar zijn verhaal wat erop neerkwam dat de manier waarop wij molens behouden hadden dat het niet in lijn was met de opvatting binnen de monumentenwereld. Dat we het heel erg als werktuig en niet zozeer als een monument met cultuurhistorische waarde behouden. Dus de cultuurhistorische waarden die werden verwaarloosd. En dat verhaal vertelde hij met een aantal voorbeelden. En ja, dat sloeg eigenlijk in als een bom. Dat was eigenlijk... Misschien was nog wel het ‘ergste’ dat het juist de Rijksdienst die zo lang gezegd had: “Zo moet het.” ineens zei van: “Dat is allemaal verkeerd. Het moet anders.”. En eigenlijk ontviel daarmee de zekerheid van veel molenmensen. Ik weet nog heel goed hij was klaar en iedereen moest even een beetje bijkomen. En ik liep daar rond op weg naar Jos en toen stonden twee medewerkers van ons die stonden met elkaar te praten, die waren witheet en die gingen meteen afbranden van: “Dit klopt niet.”. En het vervelende was dat Jos had echt de verkeerde voorbeelden gebracht. Die voorbeelden klopten gewoon helemaal niet. Terwijl wat Jos inhoudelijk wilde daar waren we eigenlijk al jaren mee bezig, om toch te proberen die bouwhistorische, cultuurhistorische component meer in beeld te brengen en minder alleen maar te restaureren en te onderhouden van dat ding moet het doen. Waardoor je allerlei veranderingen aan een molen aanbrengt die helemaal niet bij die molen horen. Dus die twee medewerkers stonden echt met de stoom uit de oren daar. Nou, dat hoorde ik even aan en ik zeg: “Ik kom straks wel weer bij jullie langs.”. En verder stonden twee bestuursleden en die pakte me beet en die zeiden: “Leo, denk erom, je moet niet nu de kont tegen de krib gooien. Je moet meegaan in het verhaal.”. Toen heb ik het even laten inwerken en toen wist ik intuïtief enerzijds inhoudelijk moeten we dat gesprek aangaan hierover, anderzijds moeten we ook gewoon oog hebben voor dat hier heel veel emotie inzit en dat heel veel mensen zich verraden voelen. Toen zijn we wel verder aan de slag gegaan en heeft... En dat lag ook echt aan Jos die daarin ook heel open was. Het was echt een wetenschapper die wel wat verbaasd was over die hele heftige emotionele reacties. Die gingen ook veel te ver soms. Toen hebben we erna een heel programma opgezet, in het blad veel aandacht aan besteed. Ed van Gerven heeft daar geweldig goed werk aan gedaan, vind ik. Maar ook hebben we toen een internetforum opgezet en uiteindelijk heeft dat geleid tot een soort standpuntbepaling waarbij de Rijksdienst nog een stap verder ging dan wij, waar wij ook wel gezegd hebben van: “Nou, in principe moet je aan een molen niks veranderen tenzij...”. Dus die functie van werktuig die moet echt wat meer in evenwicht zijn met de historische componenten. Sinds die tijd spreken wij ook over historische werktuigen. Ik heb gezegd wel een beetje een soort compromis ook taalkundig, semantisch. Maar ook weer vanuit die gedachte we moeten wel de boel bij mekaar houden.

SPI: Ja. Die discussie Bazelmans, wat heeft die opgeleverd?

SP2: Ja, die heeft echt opgeleverd dat de praktijk nu van molenbehoud echt is veranderd. En dat betekent dat op het moment dat er een restauratie bijvoorbeeld is of een grote klus dat er dan eerste gewoon gekeken wordt van waar hebben we het over en wat is de bouwhistorische kwaliteit en wat is de historische waarde. En dat gebeurt nog niet altijd maar in veel gevallen doen we dat nu wel. En dat doen de adviseurs met de molenarchitecten maar het wordt ook door overheden en ook door ons wordt erop gepropageerd. Dus bezint voor je begint en denk eerst eens goed na over waarom doe ik dat. En het enige criterium... Er mag niet maar één criterium zijn van hij moet optimaal gaan functioneren of gaan werken voor die molenaar, nee. Je hebt met een monument te maken. Dus ik denk echt wel dat het molenbehoud vanaf dat moment in stappen dat het behoorlijk veranderd is en veel gefundeerder is geworden en in mijn optiek ook veel beter.

SPI: Want dat was mijn vraag. Met de kennis van nu, was die discussie Bazelmans een goed ding of een slecht ding? Toen kwam de stoom uit de oren maar als je terugkijkt.

SP2: Nou ja, wat ik al zei wij waren wel een paar jaar ervoor al die discussie begonnen maar die viel steeds dood op een muur bij de Rijksoverheid. De Rijksdienst wilde absoluut daar niet aan. Het is ook gewoon zo geweest dat ook dat zo veranderd is omdat er ook gewoon mensen met pensioen zijn gegaan en andere mensen in de plaats kwamen. Dus het heeft ook gewoon met mensen weer te maken. En dat zien we nu ook want we hebben nu af en toe best nog weleens een conflict. En daar staan we als De Hollandsche Molen dan best moeilijk in. In ook een paar gevallen, dat zijn molenrompen, en het beleid van de Rijksoverheid is die moeten niet meer gecompleteerd worden. Nou, dan wil men dat toch en dan is dat plan geschreven door een oud-werknemer van de Rijksdienst. Nou, een heel ingewikkelde situatie. En dan is het weleens lastig om daar een goede positie in te bepalen. Maar ook daarin zijn wij... En wij zien in ook in dat wij ook dingen niet goed gedaan hebben. Dan proberen we wel gewoon dat uitgangspunt van het historisch werktuig en het monument zijn... Men heeft... Het feit is 35 procent van de molens zijn een rijksmonument. En eigenlijk het belangrijkste was dan kwam er geld. Want molens die kosten alleen maar geld. Daar zit helemaal geen economisch rendement op. En voor veel mensen was het: een monument, nou dan krijg je geld. Maar voor de rest doen we net alsof het nog voor de oorlog was. Die molen moet gewoon weer kunnen malen en kunnen draaien. En of dat nou met een ander wieksysteem is dan 50 jaar geleden of met een andere... Ik zei net al wij hebben zelf onze... Als directeur heb ik ook een opdracht gegeven om in één keer in onze molens een maalstoel te plaatsen of te vernieuwen. En dat bleek achteraf een maalstoel van een totaal andere uitvoering te zijn dat daar ooit gestaan had. En dat kon nog best in die tijd. Dat zou je nou niet meer... Nee, dat zou je nou niet meer doen.

SPI: Ja.

SP2: En wat er wel het belangrijkste kritieke punt is nog steeds, en dat is nog steeds een punt, het was juist de Rijksoverheid die zei: "Zo moet het." Die zijn vervolgens 180 graden gaan draaien maar heeft zich toen niet goed rekenschap gegeven wat moeten we dan met al die dossiers die er nog liggen doen. En dat vind ik wel wat er fout gegaan is in dat hele proces en daar hebben we nog steeds last van af en toe. Ja.